

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . . K 12
polletno . . . » 6
posamezna številka . . . » 1

Oficijelno glasilo „Dež. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratom:

^{1/32} strani pri enkratni objavi
K 6; pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrsta K 1.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Dunajska cesta 20.

II. letnik.

V Ljubljani, 15. aprila 1919.

Štev. 2.

Razposlali smo prvo številko »Obrtnega Vestnika« vsem obrtnikom, kolikor nam je bilo na razpolago naslovov. Vse obrtnike, ki še niso prejeli prve številke lista, prosimo, da vpošljejo svoja imena in natančne naslove na uredništvo »Obrtnega Vestnika«, Dunajska cesta 20.

Slovensko obrtno društvo v Ljubljani ima svoje pisarniške prostore v Beethovnovi ulici številka 10 v hiši trgovske in obrtne zbornice. Društvo ima svojega tajnika-uradnika, ki je na razpolago vsem obrtnikom v razne informacije. Ravno tam bodo v najkrajšem času koncentrirane vse obrtne zadruge in bo imela zveza obrtnih zadrug tudi svojo centralo v teh prostorih obrtnega društva. Zato se opozarjajo vsi obrtniki, da dobe vsestranske informacije v pisarni obrtnega društva. Uradne ure za stranke so vsak ponedeljek, sredo in petek od 3—5. ure popoldne.

Tovariši obrtniki!

Izšla je prva številka našega strokovnega glasila »Obrtnega Vestnika« v skromni, toda stvarni izdaji. Čut in zavest, da je treba obrtnikom močne organizacije, je tako prevela vse slovenske obrtnike, da so vsi komaj čakali, kdaj da se organizira vsa obrt, kdaj da stopi na plan obrtni stan, da dvigne mogočno svoj prapor. Storilo se je to. Osnovano se je slovensko obrtno društvo s centralo v Ljubljani, v katerem so zastopane vse panoge obrti, v katerem so organizirani vsi slovenski obrtniki. Vsaki organizaciji je potreba svojega lista, da potom njega obvešča in razširja svoje ideje, zahteve in potrebe, da seznanja s tem vso javnost in vse svoje člane obrtnike. Treba je, da se bo izdaja našega lista povečala, da bodo vsi obrtniki prispevali listu s članki, nasveti, vprašanji, da bo potem vsestransko informiran o vsem, kar se tiče obrtnega stanu. Zato naj nihče ne izostane. Dolžnost vsakega slovenskega obrtnika je, da gmotno podpre list s tem, da postane naročnik, da razširja idejo organizacije med tovariši. Mogočno organiziran obrtni stan se bo povzpela do viška svojega razvoja v korist obrtnikov samih in v korist naše svobodne države.

Obrtno šolstvo.

Ustanovitev meščanskih šol v Ljubljani.

Poročal na seji občinskega sveta dne 11. februarja 1919 občinski svetnik g. Jakob Dimnik.

Vprašanje o ustanovitvi meščanskih šol za mesto Ljubljana se vleče že nad dvajset let in sicer od leta 1898. Izprožil je prvi to misel tedanji mestni in poznejši deželni šolski nadzornik Fran Levec. Mestni šolski svet je prvič razpravljal o ustanovitvi deške meščanske šole dne 6./II. 1905 in občinski svet je v svoji javni seji dne 2./III. 1905 soglasno sklenil, da smatra za potrebno, da se v deželnem stolnem mestu Ljubljana čimprej ustanovi vsaj ena deška meščanska šola, ter se zato naproša deželni zbor vojvodine Kranjske naj omogoči preosnovo II. mestne deške osemrazrednice v občo ljudsko in meščansko šolo s tem, da prevzame plače novih meščanskih učiteljev na račun deželnega normalno-šolskega zaklada. Mestna občina se je izrekla, da je v tem slučaju pripravljena, skrbeti novemu učnemu zavodu za stvarne šolske potrebščine.

Pri sklepkih je ostalo do leta 1910. in sicer zaradi tega, ker večina deželnega zbora ni hotela ničesar slišati o ustanovitvi meščanske šole v Ljubljani, dasi je bila deželnega zbora dolžnost, da bi poskrbel za duševno in kulturno naobrazbo svojih davkoplačevalcev. V seji dne 1. februarja 1910 je deželni zbor vse tozadavne sklepe občinskega sveta odklonil. Vsa stvar se je od leta 1910. naprej počasi razvijala kljub odklonilnemu stališču deželnega zbora.

Vprašanje o ustanovitvi meščanske šole torej ni zaspalo, ampak potreba o ustanovitvi meščanskih šol je prihajala z vedno večjo silo na površje. Za to so se zavzemali posebno obrtni krogi na raznih shodih. Za ustanovitev meščanskih šol je povzdignilo svoj glas tudi organizirano slovensko učiteljstvo cele Slovenije in sicer s spomenico narodni vladi SHS z dne 2. novembra 1918. Točka 10. te spomenice se glasi: »Narodna vlada preosnuj sedanje deške in dekleške osemrazrednice v petrazredne ljudske in trirazredne meščanske šole, kjer za tako preosnovo govore krajevne potrebe«. Brezdvomno govore za ustanovitev meščanskih šol v Ljubljani krajevne potrebe. Oziri na našo obrtno šolstvo, na učiteljska, na prenapolnjene srednje šole in na splošni napredek ljubljanskega pre-

bivalstva nas silijo, uvaževati vprašanje o ustanovitvi meščanskih šol.

Leta 1898. je rekel pokojni deželni šolski nadzornik Fran Levec: »Po mojih mislih se vprašanje o ustanovitvi meščanskih šol v Ljubljani ne da več spraviti z dnevnega reda, ker smo Kranjci v tem oziru zaostali celo za Dalmacijo in Bukovino in je Ljubljana sedaj edino deželno stolno mesto v Avstriji brez javne meščanske šole.«

Poglejmo kako znajo v drugih deželah ceniti meščanske šole. Češka n. pr. ima 392 meščanskih šol, Moravska 144, Galicija 58, Šlezija 30, Štajerska 28, Primorska 8, Dalmacija 7, Koroška 7 in Kranjska pa 2 meščanski šoli (v Krškem in v Postojni).

Če primerjamo število prebivalcev s številom učiteljev meščanskih šol, pride na enega učitelja meščanskih šol na Češkem okroglo 2000 prebivalcev, v Pragi 900, na Moravi 3000, v Šleziji 5000, na Koroškem 8000, na Štajerskem 13000, v Galiciji 15000, v Dalmaciji 15000, na Kranjskem pa 45000 prebivalcev.

Poglejmo kakšno nalogo, vrednost in važnost imajo meščanske šole. Meščanske šole imajo v prvi vrsti nalogo, pripravljati učence za praktično življenje tako da dobimo obrtnike, trgovce in umne gospodarje, ki so sposobni slediti napredku časa.

Nekateri učenci pa hrepene še po večji izobrazbi; zato so absolventom meščanskih šol dovoljene te ugodnosti: če imajo učni načrt pravilno urejen, smejo vstopiti iz 3. razreda v 4. razred realke, oziroma iz 4. razreda meščanske šole v 5. razred realke, v učiteljske, v višje trgovske šole in v kadetnice. Dalje v dvorazredno trgovsko šolo, v mornarsko (navtično) šolo, v strokovne šole na tehnološkem obrtnem muzeju, v razne grafične zavode in višje strokovne tečaje; v državno obrtno šolo, v vse strokovne šole, kmetijske srednje šole, v višje šole za vinorejo in sadjerejo; v vse gospodarske šole, v učiteljski tečaj na godbenem konservatoriju itd.

Jasno je, da so meščanske šole velike važnosti in koristi. Pomanjkanje meščanskih šol je največ krivo, da dere pri nas vse v srednje šole. Posamezni razredi srednje šole so vsled tega prenapolnjeni, vsled česar trpi pouk, učenci pa zaradi nezadostnega predznanja zaostajajo in izostajajo. Taki učenci bi lahko prav dobro napredovali v meščanski šoli, ter bi bili izvrstna pridobitev za našo obrt in trgovino. Tako so pa brez pravega znanja nekaki propali dijaki, ter se obesijo tam, kjer se le morejo, da si s silo priborijo košček vsakdanjega kruha, če se niso poprej že popolnoma pogubili, ter postali malo vredna in nevarna bitja v človeški družbi.

Šolski odsek je predlagal ljubljanskemu občinskemu svetu sledeče:

- I. Vse ljubljanske ljudske šole se preosnujejo tako, da imamo poslej le 5razredne deške, oziroma dekliške ljudske šole.
- II. Namesto dosedaj obstoječih šestih, sedmih in osmih razredov se ustanove:
  1. v mestu ena deška štirirazredna meščanska šola;
  2. v mestu ena dekliška štirirazredna meščanska šola;
  3. v Sp. Šiški ena deška štirirazredna meščanska šola;

4. v Sp. Šiški ena dekliška štirirazredna meščanska šola.

- III. Ljudske šole so pod svojim vodstvom, meščanske pa pod svojim ravnateljstvom.
- IV. Mestnemu šolskemu svetu se naroča, da skliče nemudoma konferenco strokovnjakov za sestavo učnih načrtov za imenovane štiri meščanske šole.
- V. Vsestransko proučene učne načrte je predložiti občinskemu svetu in višjemu šolskemu svetu v odobrenje.
- VI. Poverjeništvu za uk in bogočastje se naproša naj sistemizuje učna mesta in službe razpiše.
- VII. Mestnemu magistratu se naroča, da nemudoma začne s pripravami za otvoritev meščanskih šol s prihodnjim šolskim letom.

S pomnožitvijo meščanskih šol pridobil si bo obrtni stan izobražen naraščaj, ki bo v čast in napredek obrtništvu.

Slovenska obrtna šola.

Ko je izbruhnila svetovna vojska, je vojaštvo zasedlo državno obrtno šolo v Ljubljani. V šolskem poslopju so nastanili vojaško bolnico, v delavniškem poslopju pa so uredili veliko avtomobilsko delavnico. Pouk je moral popolnoma prenehati.

Bivše ministrstvo za javna dela je pritiskalo na vojaško upravo, naj izprazni šolska poslopja, ker vendar ne gre, da bi bil važni obrtni pouk leta in leta zatrt. Tej zahtevi se je vojaško poveljstvo končno uklonilo in je glasom ministrskega odloka z dne 12. decembra 1917, št. 141.892 odredilo, da se mora šolsko poslopje izprazniti. Povelje se je pa le deloma izvršilo. — Iz poslopja je šla vojaška rezervna bolnica, ostala je v njem še ortopedična bolnica za invalide in razne delavnice tega oddelka. Vojaštvo ima danes še okoli 30 raznih prostorov v rabi.

Vsled tega se pouk ne more vršiti v polnem obsegu. Zaprti so še vedno nasledni oddelki:

stavbna strokovna šola,
delovodska šola za kovinsko obrt,
delovodska šola za elektrotehniko,
mojstrska šola za mizarstvo.

Vsi razni tečaji za strojnike, strojevodje, za elektrotehniko itd. — in to že peto leto, stoje brez poduka.

Od vseh strani se oglašajo obrtni in drugi interesirani krogi, naj se pouk na naši edini državni obrtni šoli zopet v polnem obsegu prične. Interesirana je na tem v veliki meri tudi mestna občina ljubljanska. Odkar obstoja pri nas obrtno šolstvo, je občina dovoljevala zanj velike svote, svesta si, da je podpora obrtnega stanu velevažna naloga mestne uprave. Za našo, s tolikimi boji pridobljeno državno obrtno šolo, za to krasno in prostorno šolsko poslopje je žrtvovala nad en milijon kron. Po vsej pravici sme torej zahtevati, da služi poslopje svojemu pravemu namenu in ne le kot vojaški objekt. Vse ljubljanske šole so proste vojaške nastanitve, edino le obrtna šola je že peto leto zasedena. Skrajni čas je, da se v tem oziru napravi red in da se obrtni pouk zopet upostavi v prvotni stan.

Zdravstveno stanje vajencev.

Na Dunaju obstojajo nadaljevalne šole, ki imajo namen, podati učencem vsestransko izobrazbo za razne obrti. V teh šolah upeljano je zdravniško nadziranje in mora biti vsak učenec, ki vstopi in izstopi, zdravniško preiskan. V posebnih urah predavajo zdravniki o higijeni in zdravstvu.

Iz zdravstvene statistike je razvidno, da se razlikuje zdravstveno stanje učencev po posameznih strokah. Tako na primer so najslabši na zdravju trgovski učenci. Izmed 1069 trgovskih učencev bilo jih je 55 % srednje zdravih, 16 % bolnih in le malo več kot ena tretjina je bilo zdravih. Seveda se ne sme prezreti, da se večina izmed učencev posveti trgovskemu stanu le za to, ker so za druge poklice preslabotni. To se razvidi tudi iz tega, da je mnogo zadrug, kakor ključavničarji, mesarji, gostilničarji, izpeljalo zdravniško preiskavo pri na novo vstopajočih vajencih, to pa le vsled tega, da ne pridejo v te obrti taki, katerim manjka za njihovo obrt potrebna telesna krepost in razvitost. Zato se kaže bistvena razlika pri zdravstvenih razmerah trgovskih vajencev in pa rokodelskih. Pri prvih je 15% tuberkuloznih, pri drugih pa samo 3%.

Obrtno gibanje.

Preosnova „Zavoda za pospeševanje obrti“ v „Urad za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani“.

Društvo slovenskih obrtnikov je poslalo ministru za trgovino in industrijo v Beograd glede preosnove „Zavoda za pospeševanje obrti“ sledečo spomenico:

Celokupna Narodna vlada SHS v Ljubljani je potom naredbe z dne 28. januarja 1919, št. 43, „Zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem“ preosnovala v „Urad za pospeševanje obrti države SHS v Ljubljani“. Gre tu za bistveno premembo zavoda za pospeševanje obrti, pred katero bi bilo bolje, da bi se vprašalo za mnenje obrtne organizacije, t. j. „deželno zvezo obrtnih zadrug“ in razna obrtna društva, kakor tudi trgovsko in obrtniško zbornico. Podpisana zveza in obrtno društvo se s to naredbo ne strinjata in odločno ugovarjata, da bi se izvedla.

Delovanje urada za pospeševanje obrti se razteza tudi na veleobrt in delavstvo. V koliko se naj veleobrt in delavstvo poslužujeta omenjenega urada, je obrtniškim krogom nejasno, kajti bilo bi treba poizvedb pri interesentih samih, ker se veleobrti po naredbi nalagajo bremena za urad, od katerega ne bo imela nobene koristi. Delavstvo kot tako pa ni pri pospeševanju obrta prav nič zainteresirano in ne plačuje tudi nič obrtnega davka. Obrtništvo pa se mora tudi v splošnem izjaviti proti načinu, po katerem naj bi se pokrili stroški urada. § 5 naredbe pravi, da je stroške pokriti z dokladami na obrtni davek, ki se pobira z dokladami za trgovsko in obrtniško zbornico. Doslej se je zavod vzdrževal s prispevki raznih činiteljev, zlasti države in dežele. Obrtništvo smatra to za pravilno, ker je pospeševanje obrta zadeva, na kateri je interesirana vsa splošnost. Po naredbi narodne vlade

SHS v Ljubljani naj pa obrtniki sami vzdržujejo državni urad. Za interesente pomenja to novo obremenitev. Zlasti jo bodo občutili oni obrti, ki iz lastne moči stoje v tehničnem oziru na taki višini, da jim pospeševanja treba ni in vprašujejo, če bodo imeli od urada kakšno korist. Naposled tudi ni prezreti nejasnega stiliziranja te določbe. Določba ne pove, od koga naj se pobirajo doklade, ampak pravi kar splošno, da se pobirajo obenem z dokladami za trgovsko in obrtniško zbornico. To se razume tako, da naj plačujejo te doklade vsi oni, ki jih plačujejo za zbornico, to so med njimi tudi vsi trgovski in prometni obrati. Po sebi umevno je, da bi se tem obratom, ki bi docela ničesar ne imeli od urada, godila velika krivica s pobiranjem takih doklad; nasprotno bodo pa imeli oni mali obrati, ki zbornici ne plačujejo nobenih doklad, od urada največ koristi.

Razume se samo po sebi, da obrtništvo v polni meri priznava veliko korist, ki ga more domača obrt, mala obrt in tudi srednja obrt imeti od zavoda ali urada za pospeševanje obrti. Zategadelj naj bi se razširil samo dosedanji delokrog zavoda krajevno in sicer na ozemlje, ki je v območju deželne vlade SHS v Ljubljani, stroški pa naj bi se krili na dosedanji način, predvsem z izdatnimi prispevki države. Kar se pa tiče sestave obrtnega sveta, je obrtništvo mnenja, da je sestava obrtnega sveta potrebna in nujna, vendar se pa naj obrtni svet sestavi za celo državo SHS po načinu bivšega avstrijskega trgovskega ministrstva, v katerega so svoje zastopnike volile trgovske in obrtniške zbornice in deželne zveze obrtnih zadrug. V tem obrtnem svetu so bili zastopniki male in srednje trgovine in mali in srednji obrtni obrati. Sestava obrtnega sveta za celo državo SHS bi bila važnejšega pomena zlasti pri sestavi državnih zakonikov, ki se tičejo trgovine in obrti, posebno pa pri sestavi določb obrtnega reda za državo SHS in določb glede ustanovitve obrtnih strokovnih zadrug.

Organizirano obrtništvo v podpisnem obrtnem društvu in zvezi obrtnih zadrug se obrača do ministru s prošnjo, da blagovoli odredi potrditev in izvedbo naredbe o preosnovi zavoda za pospeševanje obrti, da blagovoli odrediti, da se to vprašanje še pretresa, zlasti tudi glede sestave obrtnega sveta ter da izda samo naredbo, po kateri se dosedanji delokrog zavoda za pospeševanje obrti na Kranjskem krajevno razširi na območje deželne vlade SHS v Ljubljani ter da se krijejo stroški zanj na dosedanji način in predvsem dovoli izdatna državna podpora.

Dalje se prosi, da blagovoli ministru odrediti, da se v bodoče pri spremembi ali odredbi novih določb, ki se tičejo obrti in pa obrtnega združništva vpošteva organizirano obrtništvo podpisane društva in zveze obrtnih zadrug ter trgovske in obrtniške zbornice.

Zborovanje marbeškega okraja.

V petek, dne 28. marca se je vršil sestanek marbeškega okraja; zastopani so bili vsi sloji prebivalstva. O obrtniškem in trgovskem gibanju poročal je gospod Oset, trgovec iz Mute, sklenilo se je, da se vpeljejo nadaljevalni tečajji za obrtne in trgovske vajence, da se napravijo koraki, da preide okrajna bolniška blagajna in obrtna zadruga v slovenske roke. Povdarjala se je nujna potreba organizacije slovenskih obrtnikov in trgovcev.

Deželna zadruga izdelovalcev sodavice na Kranjskem

imela je v nedeljo 6. aprila 1919 ob 9. uri v gostilni pri Mraku na Rimski cesti svoj občni zbor. Navzoči so bili v polnem številu sodavičarji iz vseh delov naše Slovenije. Predsednik Bolte podal je splošno poročilo o delovanju zadruga in predložil občnemu zboru v odobritev proračun za leto 1919. Navzoči so se ostro pritoževali na obrtno oblast, ki ne čuti toliko interesa, da bi poslala zastopnika na občne zbere obrtnikov. To kaže, da vladajo še vedno stare, žalostne avstrijske razmere. Občni zbor pozdravil je v imenu zveze slov. obrtnih zadrug g. občinski svetnik Engelbert Franchetti. Poročal je o obrtnem gibanju in o organizaciji obrtnikov. Priporočal je, da se zadruga naroči na obrtni list »Obrtni Vestnik« oblikovano za vse člane. Dr. Rikard Karba, Kamnik, predlaga, da se spremeni naslov zadruga, in da se ne imenuje več deželna zadruga na Kranjskem, ker Kranjsko ne obstoja več, temveč da se združijo vsi sodavičarji v Sloveniji v močno jugoslovansko zadrugo. Pri volitvah izvoljen je bil sledeči odbor: načelnik Emil More, Hrušica; podnačelnik Ručigaj Jernej, Kranj; odborniki Rogel, Kirher, Pirnat, Cerar, Jelenc; namestniki Planinšek, Kunčič, Engelman. Določila se je za vsakega člana zadružna doklada 25 kron, iz katere se bodo krili vsi stroški. Ravnotako se je zadruga naročila oblikovano na »Obrtni Vestnik« za 73 članov. Razpravljalo se je na dolgo in široko, kako bi bilo odpomoči sedanji krizi sodavičarjev. Vse delo stoji, ker ni ogljenčeve kisline. Tudi koksa ni dobiti. Obrtniki so se britko pritoževali na vlado, da ne skrbi prav nič zanje. Sklenili so sledečo resolucijo na deželno vlado in na centralno vlado v Beogradu: Zbrani sodavičarji na občnem zboru v Ljubljani zahtevajo energično od vlade nujne odpomoči, da se takoj ukrene vse, da se jim dobavi vse potrebno za izvrševanje njihove obrti. Z ozirom na akcijo deželne vlade proti alkoholu, mora preskrbeti vlada, da bodo mogli sodavičarji izdelovati dovoljno množino sodavice in pokalic, ker bo to v največjo korist tej protialkoholni akciji. Za enotno fiksno ceno pokalic in sifona se je določila cena 70 v. Kdor bo prodajal višje ali nižje, zapadel bo zadružni kazni. Novi načelnik zadruga Emil More se je v toplih besedah zahvalil za veliko udeležbo in zaključil ob 1. uri 20 min. občni zbor.

Izvanredni občni zbor zadruga sobnih slikarjev, pleskarjev in napisnih slikarjev

se je vršil dne 7. aprila 1919 v pisarni „Deželne zveze obrtnih zadrug“ ob 3. uri popoldan.

Gospod načelnik Stare pozdravi navzoče člane in zastopnika mestnega magistrata g. dr. Letnarja in zastopnika „Deželne zveze obrtnih zadrug“, g. Eng. Franchettija.

Pri drugi točki dnevnega reda se prečita vloga pomočnikov in delavcev gl. de. mezde, v kateri se zahteva od 1. aprila 1919 dalje plača pomočnikom za I. razred K 4—, za II. razred K 3'50, za III. razred K 3—, težaki 2 K na uro in za vajence prvo leto učne dobe 5—6 K, drugo leto 6 K in tretje leto 10 K na dan. Ako se dela čez uro do 3 ure, 50 %, po osmi uri zvečer pa 100 % poviška. Izjemna nedeljska

in prazniška dela se plačuje 50 % višje in traja tako delo samo šest ur.

Pleskarje se sme porabiti samo za njih izučena dela. Vajenca se ne sme porabiti za druga, kakor samo za dela v obrtu.

Gospod načelnik otvori o stvari debato in se je po temeljiti razpravi sklenilo, da pri obrtu sobnih slikarjev, pleskarjev in napisnih slikarjev obvelja 8-urni delavnik in sicer od 8. ure zjutraj do 12. ure opoldan in od 2. do 6. ure popoldan.

Plača se pomočnikom sledeče:

1. Za I. razred 4 K na uro.

V I. razred spadajo pomočniki, ki so popolnoma naobraženi v svoji stroki, to se pravi, da so večji od najpriprostejšega dela do najfinejšega. Znati morajo risati, napraviti predloge in večja dela voditi samostojno.

2. Za II. in III. razred se določi plača od 2—3 K na uro in to presodi delodajalec sam, koliko je pomočnik zmožen ali spreten v delu.

3. Za težaka se določi plača 1'50—2 K na uro.

4. Za vajenca se sklene, da se pogodi mojster radi plače s stariši ali varuhi pri učni pogodbi. Vajenci se uporabljajo samo pri delu njihove stroke.

5. Delavni čas se nikakor ne sme zanemarjati. Pri delu je treba biti točen in priden, delati je treba celih 8 ur. Vsak zamujen čas, naj si bo da pride prepozno na delo, da odide prekmalu od dela, ki traja 10 minut, ima delodajalec pravico odračunati pri izplačilu plačilo za celo delavno uro.

6. Ako se dela na stavbiščih in ne v delavnicah, se mora pomočnik oglasiti pred 8. uro pri gospodarju in povedati, kaj potrebuje čez dan pri delu.

7. Med delom pošiljati po jedila in pijače ni dovoljeno. Vsak je dolžan delati 8 ur vzdržema.

8. Čez 8-urno in pa nedeljsko delo, kadar je potreba, se plača dogovorno med delodajalcem in delojemalcem.

Te predloge poslala je zadruga osrednjemu društvu stavbnih delavcev za Slovensko ozemlje, kot odgovor na njihove zahteve. Občinski svetnik načelnik zveze obrtnih zadrug g. Engelbert Franchetti poročal je obširno o splošni organizaciji obrtnikov in o načrtu, da se vse zadruga oblikovano naroče na obrtni list. Predlagal je prvič, da naj se vpelje zimski tečaj za vajence slikarske in pleskarske obrti, ker v tem času navadno počiva delo te obrti. Zato pa treba, da se vežba naraščaj, da se nudi vsakemu vajencu višjo strokovno naobrazbo, kot dosedaj. Drug predlog temelji na tem, da naj zadruga razširi svoj delokrog na celo Slovenijo. Vsi obrtniki te stroke naj se združijo v močno zadrugo. Treba je zato resnega dela in dobre trdne volje.

Občni zbor določil je zadružno doklado 20 kron na člana. Vsak član dobival bo brezplačno list in vsem članom je na razpolago pisarna obrtnega društva za seje, občne zbere. Razgovarjalo se je o tem, da bo treba začeti z mislijo, kako ustanoviti svoj lasten, jugoslovanski slog in se oddaljiti tujim vplivom.

Razmotrivalo se je vprašanje starostnega zavarovanja obrtnikov. Veliko zaslužnih obrtnikov mora na stara leta prijete za beraško palico in prosjčiti od hiše do hiše in umreti v revščini. Zato je treba začeti resno misliti na to starostno zavarovanje. Pomagati mora ta država in občina.

V svrhu pošiljanja obrtnega lista je treba, da pošljejo vsi člani zadruga svoje natančne naslove načelniku.

Načelnik zadruga g. Stare se je zahvalil za mnogoštevilno udeležbo in za živahno zanimanje ter je ob 7. uri zvečer zaključil izvanredni občni zbor.

Shod obrtnikov v Radovljici.

V nedeljo dne 6. aprila se je vršil sestanek obrtnikov radovljiškega političnega okraja, katerega je sklical v imenu Slov. obrtniškega društva v Ljubljani predsednik g. Eng. Franchetti in katerega se je udeležilo nad 100 obrtnikov iz Kranja, Škofjeloke in Tržiča s predsednikom Društva obrtnikov v Kranju g. L. Reboljem. Na sestanku, kateremu je predsedoval g. Mali iz Radovljice, je govoril predsednik Obrtniškega društva v Ljubljani g. Eng. Franchetti o stanovskih vprašanjih in o organizaciji obrtnikov ter omenil, da je že čas, da se vsi obrtniki združijo. Poročal je tudi o nalogah, ki si jih je društvo nadelo in doseglo že tudi lepe uspehe posebno kar se tiče novih odredb vlade glede razmerja med pomočniki in mojstri. Pozival je navzoče, da snujejo samostojne mojstrske bolniške blagajne in zaklade za ostarelost in onemoglost obrtnikov. Priporočal je obrtnikom Obrtni Vestnik, kateri mora biti vsakemu obrtniku glasilo. Predsednik društva obrtnikov v Kranju g. L. Rebolj pozival je navzoče obrtnike naj si bodo prijatelji med seboj in naj se ne vmešavajo v politiko. Vsak obrtnik naj se zaveda svojih dolžnosti. Priporočal je, da si ustanove samostojno društvo obrtnikov in naj volijo take odbornike, ki bodo res delali za obrtni stan. Po govorih nastala je živahna debata, v katero so posegli posamezni obrtniki. Ožigosalo se je postopanje obrtnega referenta radovljiškega okrajnega glavarstva radi naložitve visokih kazni mesarju Ivan Avguštinu in mesarju Josip Hrvatu v Radovljici in gostilničarki Mariji Troha v Lipnici občina Lancovo. Pri volitvah bil je izvoljen predsednikom pripravljalnega odbora g. Mali, podpredsednikom pa g. Pogačnik, oba iz Radovljice. V odbor izvolili pa so sledeči gg. Regovc in Rabič za Jesenice, Vergles, Rus in Pogačnik za Bled, Sodja Ivan za Boh. Bistrico, Hodnik za Srednjo Vas, Ambrožič za Lubno, Resman za Begunje, Ažman in Spendov za Kropo, Dernič Anton za Lancovo, Pogačnik za Ovsišje, Tavčar za Žerovnico, Pogačar za Predtrg in Žagar za Lesce. Sestanek je pokazal, da morajo oni časi, ko so bili obrtniki vsak zase, zginiti in zadnji čas je, da se obrtniki organizirajo in skupno nastopijo, le organizacija bo dosegla, da se bodo obrtniki na merodajnih mestih upoštevali. Veliko pozornost morajo obrtniška društva posvečati vsem nameravanim vladnim odredbam, ki se bodo tikale obrtništva. Nadejamo se, da bode pripravljalni odbor rešil svojo nalogo in kmalu sklical ustanovni občni zbor. Doba mračnosti in brezbriznosti v katerega je bil ukovan ves obrtni stan naj zgine. Verige nazadnjaštva naj odpadejo in koprine raz oči naj se odstranijo. Napoči naj zlata doba napredka, samozavesti in stanovskega ponosa tudi za obrtni stan. Da pa ta doba ne ostane samo naše upanje, ampak da postane dejstvo, je odvisno od obrtništva samega. Naša dolžnost je, da se zavedamo važnosti časa in da vsak po svojih močeh deluje na to, da bo obrtni stan stal na krepki, zdravi organizaciji v korist posameznika ter v ponos naši mili Sloveniji in naši novi državi SHS.

Zatorej vsi moški in ženske, brez razlike dohodkov in privatnega imetja, ki pripadate obrtnemu stanu, vsi na krov, vsi v prijateljski slogi na skupno delo za naš dobrobit in za naš napredek. Kdor ni z nami ta je proti nam in smatrati ga moramo za sovražnika naših idej in naših ciljev.

Sprejele so se soglasno sledeče resolucije:

I. Z ozirom nato, da ima na slovenskem ozemlju še celo vrsto nemških in laških obrtnikov obrtne koncesije in obrtne liste zlasti za zidarsko, tesarsko, dimnikarsko, kamnoseško in zobotehniško obrt in z ozirom na to, da naše slovenske obrtnike preganjajo iz drugih neslovenskih mest, prosijo na obrtnem shodu, dne 6. aprila v Radovljici zbrani obrtniki, deželno vlado v Ljubljani, da nemudoma odredi revizijo obrtnih koncesij in pri ponovni prošnji nemških in laških obrtnikov vsako koncesijo in izdajo obrtnih listov odreče.

II. Na obrtnem shodu dne 6. aprila 1919 v Radovljici zbrani obrtniki prosijo deželno vlado v Ljubljani, da skrbi zato, da se samostojnim obrtnikom po vojaški oblasti bivše Avstrije odvzeto orodje, stroji in drugi delavski pripomočki kakor hitro mogoče vrnejo in plača najemščina za uporabo obrtnih delavnic.

III. Na obrtnem shodu dne 6. aprila 1919 v Radovljici zbrani obrtniki odločno ugovarjajo proti krivičnemu postopanju obrtnega referenta okrajnega glavarstva v Radovljici g. Vidica in zahtevajo, da se omenjeni referent premesti, ker njegovo kruto postopanje z obrtniki, kakor je slučaj z Ivanom Avguštinom in Josipom Hrvatom, mesarjem v Radovljici in slučaj gostilničarke Marije Troha v Lipnici, občina Lancovo vzbuja splošno nezadovoljnost in razburjenje in prosijo, da deželna vlada v Ljubljani te slučaje preišče in krivično postopanje g. Vidica ublaži, kajti mesarja Avguštin prva kazen radi majhnega pregreška na 1000 K in mesarja Josipa Hrvata na 2000 K je previsoka in še bolj kruta kazen gostilničarke Troha radi prestopka policijske ure na globo 400 K in odvzetje koncesije je neopravičena in naravnost odurna.

Zbrani obrtniki prosijo deželno vlado v Ljubljani, da omenjene denarne kazni izdatno zniža in ukaže, da se gostilničarki Troha koncesija zopet vrne.

Predsednik g. Mali se vsem navzočim zlasti predsedniku obrtnega društva v Ljubljani in predsedniku obrtnega društva iz Kranja in skofjeloškim pevcem, ki so po zborovanju zapeli par krasnih umetnih in narodnih pesmi zahvali za vstrajnost in požrtvovalnost in izrazi željo, da bi se povsod obrtništvo poprijelo dela obrtne organizacije, ker le v tem je najti naše rešitve in boljše bodočnosti.

Shod v Radovljici je v čast in ponos obrtnikom radovljiškega okraja in ga stavljamo v vzgled in posnemanje.

Vojska in obrtniki.

V svetovni vojni odšlo je na bojišča tisoče in tisoče obrtnikov, ki so pustili doma svoja obratovališča in svoje delavnice popolnoma osamljene. Ni bilo človeka, ki bi vodil naprej njihovo obrt. Prišla je vojska uprava in je po zakonu vojnih dajatev zasedla delavnice, vzela orodje in ga rabila v svoje namene. Po razsulu armade razšla se je Avstrija, vrnili so se bojovníki, ne vsi, toda vendár mnogi. Prišli so v svoje delavnice in obratovališča taka, kakor so jih pustili vojaki, oziroma

vojaška uprava. Marsikomu zmanjkalo je to in ono, uničili so se mu delavni prostori in orodje. Truden in onemogel vsled vojnih naporov je prišel domov, misleč da najde zopet isti svoj dom, ki ga je zapustil, da začne svojo obrt, da preživi sebe, ženo in otroke. Toda mnogi so prišli in uvideli, da bo treba začeti svojo nekdanjo obrt, ki so jo imeli že popolnoma vpeljano in urejeno, da bo treba začeti prav popolnoma od začetka. Odjemalci in naročniki so izostali, delavce-pomočnike dobiti je le za drag denar, orodje, delavnice, vse v slabem stanju. Treba torej vzeti v roke kapital in začeti znova.

Toda kje vzeti kapital? Vojna, lakota, draginja, vzela je vsakemu obrtniku zadnje prihranke, ki jih je imel. Kako naj začne torej svojo obrt brez denarja, ko se celo za denar ne dobi ničesar. Od kje naj bi dobil obrtnik pomoč? Stara Avstrija obljubila je obrtnikom, katerim so vsled vpoklica v vojake zastali obrati, da jim bo pomagala s tem, da jim bo nakazovala po potrebi do 4000 K brezobrestnega posojila, ki bo služil v rehabilitacijo obrtnikov in njihovih obratov. Kaj misli storiti naša nova država? Treba je, da začne takoj akcijo, ki bo pomagala obrtniku, da se bo z gotovim kapitalom povspel zopet na višek svojega predvojnega obratovanja. Zato je naloga naše deželne vlade za Slovenijo in naše centralne vlade v Beogradu, da takoj priskoči našim obrtnikom na pomoč stem, da jim nakaže primerna brezobrestna posojila. Slovensko obrtno društvo bo storilo vse korake, da se to doseže v najkrajšem času.

Zobozdravniki, zobotehniki in 27 letnica stare avstr. min. nar. iz 20. marca 1892., drž. zak. št. 55.

Svetovna vojna je končana. Razburkala in pretresla je marsikaj, kar bi se kakemu Nemcu ali Ogru niti sanjati ne moglo.

Razsula se je država, razpadle so stare zgodovinske meje, narodi se dvigajo in tekmujejo za samoodločbo. Oblasti, stranke, zavodi, organizacije, zadruga, društva i. t. d. vse se preobrača, kujejo se nove postave, neredbe, zakoni, pravila i. t. d., le stara avstr. min. naredba z dne 20. marca 1892., drž. zak. št. 55. praznuje danes nemoteno, v naročju demokratične Jugoslavije, v čast stari nemški Avstriji, svojo 27-letnico obstanka.

Vsakega Jugoslovana ta naredba morda ne bo mnogo zanimala, ker je ista namenjena le slovenskim zobotehnikom — na ozemlju stare Avstrije.

Da pa tudi javnost lahko nekoliko izve o razmerah med zobozdravniki in zobotehniki, ter o krivicah, ki se gode slov. zobotehnikom v mladi Jugoslaviji, in to po starih avstr. naredbah, je za vsakogar, vsaj kadar občuti zobobol, gotovo zelo važno — zato nekoliko pojasnila.

Namen društva »Slovenski zobotehniki« je, napraviti med zobozdravniki in zobotehniki enkrat red in boljše sorazmerje, kar bi bilo tudi občinstvu v korist.

V demokratiški državi naj izginejo pijavke, in naj velja načelo, da kadar je človek izučen gotove obrti itd., ter zna in mu je dovoljeno delati za družega, ta naj ima tudi pravico delati enkrat v življenju za se, za svojo družino in svojo eksistenco.

Tega pa zobotehniki (po mnenju zobozdravnikov) ne znajo. Zobotehniki znajo in smejo delati po mnenju zobozdravnikov in omenjene naredbi le tedaj, če gre za zobni atelje, ki nosi napis »Zobozdravnik dr. X. Y.«, kjer ima zobozdravnik nastavljenih po več zobotehnikov in praktikantov, kateri mu delajo od jutra do večera, med tem, ko gre on sam po svojih potih, kot zdravnik k svojim bolnikom, kot športnik po gorah, ali na lov na srne, peteline, po zimi v Bohinj, na sankališče, ali na drsališče i. t. d.

Temu pa je drugače, kadar pride osivelemu zobotehniku, morda družinskemu očetu enkrat na misel, da bi znal isto, kar zna že leta in leta delati v dobiček gospodu šefu, morda tudi v svojo korist, za svoj obstanek, za stara leta, ko se noben zobozdravnik ne bode več zanj brigal.

Tedaj pa pade odločilna kocka s paragrafi min. naredbi (stare Avstrije) z dne 20. marca 1892., katera prepoveduje zobotehniku, če tudi ima srečo — da dobi zobotehniško koncesijo, (kot jo imajo pruski, nemški in ogrski zobotehniki v slovenski Ljubljani) sploh vsako delovanje v človeških ustih, če tudi ima od dobrih in znamenitih zobozdravnikov ali koncesioniranih zobotehnikov najboljša spričevala, za vse to, kar je delal vsa mlada leta za nje, kar se mu pa ob podelitvi koncesije (to je, ko bi imel delovati za se) strogo prepoveduje izvrševati.

Ako pa bi se v tem slučaju prestrašil 27 letne naredbi, ter šel zopet kot asistent se oferirati k zobozdravniku, tedaj je njegovo prvo vprašanje, če zna dobro in hitro ruvati zobe, plombirati, negovati korenine i. t. d., ter konečno po potrebi delati tudi nove zobe.

Ako vsega tega ni zmožen, ga ne sprejme v službo.

Kakor hitro pa stopi v službo, je že tudi z eno nogo v sodnji, kajti če ima smolo, da se mu pri negovanju korenin odlomi kak zobček živčne igle, ali kaj podobnega (kar se zgodi lahko tudi najboljšemu zobozdravniku, posebno če ima »Kriegsmaterial«) tedaj ga že zasleduje paragraf . . . . »Kurfuscherei«.

Vendar pa nima take nevarnosti, dokler je v službi zobozdravnika, kot pa, kadar ima lastno konesijo, ko se mu ista v takem slučaju že lahko odvzame.

Da pa tudi obrtne zbornice ter obrtni zastopniki niso imeli v Avstriji dovolj moči in zaslonbe, je razvidno iz omenjene naredbi v tem, da smejo še danes imeti uslužbene zobotehnikke in vajence tudi zobozdravniki, ter istim izdajati spričevala, kljub temu, da se niso nikdar v življenju učili zobotehniške obrti, tem manj pa, da bi jo sami izvrševali.

Zavedajoč se krivic, ki so jih morali in še danes prenašajo slovenski zobotehniki, so isti sklenili, da se popolnoma ločijo od svojih nemških in ogrskih kolegov, ter se hočejo kot svobodni državljani in sinovi demokratične Jugoslavije, sami boriti za izboljšanje njih stanovskega položaja.

Ko pa so zvedeli zobozdravniki, da so se slov. zobotehniki od družih cepili, ter so zato po številu nekoli slabše, so takoj pričeli v zvezi z nemškimi kolegi delovati na to, da se ohrani stara avstrijska naredba, katera jim je skozi 27 let tako dobro služila ter tlačila posebno slovenske zobotehnikke.

Najzanimivejše, a še bolj žalostno pa je to, da je ob polomu Avstrije imel na celem Kranjskem koncesijo le en sam Slovenec, v Ljubljani sami pa Nemci in Ogrji, celih 5, med tem ko so slovenski zobozdravniki v Ljubljani imeli v službi in še imajo

kot asistente pruske Nemce, od katerih en sam ima kar dve koncesiji, eno za Ljubljano, ter eno za Kočevje, in to po zaslugi omenjene jubilejne min. naredbe in nekdanje Nemcem prenaklonjene c. kr. dež. vlade. (Zato se Nemci tako radi offerirajo v Ljubljano. Glej »Slov. narod« z dne 5. marca 1919. »Spretné moči«).

Proč s takimi naredbami, proč z nemškimi koncesijami, iste pa brezposelnim, potrebnim in znanja zmožnim slovenskim zobotehnikom, in to brez avstrijskih policijskih naredb.

Slov. zobotehniki nočejo nič več in nič manj, kot prostost za samostojno izvrševanje njih poklica, ne da bi jih zasledoval kazenski paragraf.

Naredbe deželne vlade za Slovenijo.

Uradni list LXIX. z dne 31. marca 1919.

Deželna vlada za Slovenijo v Ljubljani je v seji dne 17. marca 1919 sklenila, da se vse obrtne zadeve izločijo iz področja poverjenišтва za javna dela in obrt, ki se odslej imenuje »poverjenišтво za javna dela« in dodeli oddelku za trgovino in industrijo, ki se odslej imenuje »oddelek za trgovino in obrt«.

Razno.

»Zadruga ključavničarjev v Ljubljani« naznanja, da se vrši 27. aprila 1919 ob 9. uri izvanredni občni zbor v zadrugi pisarni Beethovnova ulica šte. 10, pritličje (v pisarni »Deželne zveze obrtnih zadrug«). Redno vpisanje vajencev kakor oproščenje, ter vpisanje in odglašanje pomočnikov je pa kakor običajno vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9 uri.

Poziv vsem obrtnim zadrugam in obrtnim društvom Slovenije. Vse obrtne zadruge in obrtna društva vpošljejo naj zvezi obrtnih zadrug natančno število članov in imenike vseh članov, natančna bivališča (zadnja pošta, občina). Snuje se jugoslovanska zveza obrtnih zadrug. Imeniki pošiljajo naj se na Zvezo obrtnih zadrug v Ljubljani, Beethovnova ulica (hiša trgovske in obrtne zbornice).

Obrtno hranilno in posojilno društvo se je ustanovilo v Kranju dne 30. marca t. l. ob veliki udeležbi obrtnikov kranjskega sodnega okraja. Deleži sklenili so se na 100 kron in je tej gospodarski napravi pristopilo že lepo število obrtnikov. Upa se, da ne bode pri tej gospodarski organizaciji manjkalo nobenega obrtnika kranjskega okraja.

Kot ustanovna člana Slovenskega obrtnega društva v Ljubljani z zneskom 100 K sta pristopila provizorični podpredsednik trgovske in obrtniške zbornice gospod Ivan Schrey in Ivan Košenina, mesar in posestnik v Ljubljani.

Deželna zadruga fotografov v Ljubljani vabi na redni občni zbor, ki se bode vršil v četrtek, dne 24. aprila 1919 ob 3. uri popoldne v posvetovalnici »Mestnega magistrata« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Nagovor; 2. čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora; 3. poročilo o računskem sklepu za čas od 1. januarja

1915 do 31. decembra 1918; 4. poročilo računskih preglednikov; 5. volitev: a) načelnika, b) načelnikovega namestnika, c) pet odbornikov in 3 namestnike, d) dva računski preglednika, e) pet zastopnikov v deželno zvezo obrtnih zadrug; 6. volitev preizkuševalne komisije za mojstre in vajence; 7. določitev zadrugne doklade za leto 1919 in obvezno naročilo na »Obrtni Vestnik«; 8. raznoterosti. Če sklicani občni zbor ob 3. uri ne bode sklepčen, se isti vrši eno uro pozneje, ne oziraje se na število navzočih članov. § 18. zad. pravil. Člani, ki se brez temeljite opravičbe občnega zbora ne udeležijo, se kaznujejo z globo do 20 kron. § 25. zad. pravil. Z ozirom na važnost občnega zbora pričakuje se mnogobrojne udeležbe. Za načelstvo: Deželne zadruge fotografov v Ljubljani Davorin Rovšek, podnačelnik.

Pozor, obrtniki !!

**Pristopajte k bolniški
blagajni samostojnih
obrnitov v Ljubljani.**

Naročnike in bralce prosimo, da se pri nakupu svojih potrebščin ozirajo v prvi vrsti na oglase v našem listu. »Obrtni Vestnik« mora postati ognjišče organizacije slovenskih obrtnikov, zato se ravnajte po geslu »Svoji k svojim«.

Izvrstno **brivsko milo**

kilogram 40 K, ima v zalogi

ENG. FRANCHETTI, Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Feliks Potočnik

Šelenburgova ulica 6, I. nadstr.

Modni atelje za dame in gospode.

Istotam se obračajo in modernizirajo
obleke za dame in gospode po naj-
:: novejši modi. ::

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.
Odgovorni urednik Engelbert Franchetti.
Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Obrtno pomožno društvo v Ljubljani

reg. zadr. z omej. zav.

na Kongresnem trgu št. 4, I. nadstr.

ustanovljeno leta 1856

sprejema

hranilne vloge

proti ugodnemu obrestovanju ter plačuje rentni davek iz svojega.

Posojila

se dajejo na vknjižbo, menice ter proti ročni zastavi.

Rezervni zaklad znaša nad 125.000 kron.

Uraduje se vsaki dan, razun nedelj in praznikov od 8. do 12. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne. Ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8. do 12. ure dopoldne.

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

pere vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

svetlo lika ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip šte. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.
Nujna dela se takoj izvršujejo.

Drogerija

I. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica št. 3.

Fotomanufaktura

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „Obrtni Vestnik“. Zato inserirajte v tem listu.

Prima **BARVE** marke herc. za vse vrste tkanine.

Pri naročilu 100 paketov za K 26.—

» » 1000 » » » 240.—

» » 10000 » » » 2200.—

— Plača se naprej, pošilja se s pošto. —

I. V. Hajdaš, Bedekovčina, Hrvatska.

SUKANEC

Ia. na lesenih kolutih po 400 yardov, št. 40—60, tucat K 66.—
Ia. „ „ „ „ 500 „ „ 36 „ „ 72.—
IIa. „ „ „ „ 150 metrov „ 40—60 „ „ 40.—
Ia. „ kartonih „ 8 „ (karton 6 tuč.) „ 24.—
Ia. v klopčičih, 48 kosov, 1 karton „ „ „ 20.—
Ia. „ „ 10 „ 1 „ plet. bombaž, črn „ 30.—
Ia. „ „ 12 „ 1 „ volna za gatanje „ 15.—

Dobavlja takoj in izvršuje naročila le proti predplačilu

I. V. Hajdaš, agentura za sukanec, Bedekovčina, Hrv.

Počeniš od 5 tucatov se pošilja v okovanih lesenih zabojčkih.